

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และ ข้อเสนอแนะ ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาทัศนคติการบริจจาคะ โลกิตของมุสลิมในอำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี โดยกำหนดดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบัญญัติอิสลามเกี่ยวกับการบริจจาคะ โลกิต
2. เพื่อศึกษาระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริจจาคะ โลกิตของมุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดปัตตานี
3. เพื่อศึกษาทัศนคติการบริจจาคะ โลกิตของมุสลิมอำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี
4. เพื่อเปรียบเทียบทัศนคติการบริจจาคะ โลกิตของของมุสลิมอำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี จำแนกตามลักษณะทางประชากร เศรษฐกิจและสังคม และระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริจจาคะ โลกิต

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัยประกอบด้วย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ประชากรกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาได้แก่มุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดปัตตานีทั้งในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาลจำนวน 108,368¹ คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาได้แก่ ผู้นำศาสนาอิสลาม คือ อิหม่าม คอเต็บในแต่ ละชุมชน และมุสลิมที่ไม่มีประวัติการบริจจาคะ โลกิตในอำเภอเมืองจังหวัดปัตตานี รวมจำนวน 400

¹ อ้างแล้ว หน้า 33

คนซึ่งขนาดของกลุ่มตัวอย่างได้มาจากการคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาโรยามาเน่ (Taro Yamane', 1973: 727-728)

เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม(Questionnaire) ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้น โดยศึกษาค้นคว้าจากการทบทวนวรรณกรรมต่างๆที่เกี่ยวข้องซึ่งแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 4 ตอน ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับลักษณะทางด้านประชากรเศรษฐกิจและสังคมของกลุ่มตัวอย่าง ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริจาดโลหิตของกลุ่มตัวอย่าง ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับทัศนคติการบริจาดโลหิตของกลุ่มตัวอย่างเป็นแบบสอบถามในลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า(Rating Scale)แบบลิเคิร์ต(Likert Scale) ชนิด 5 ระดับ ตอนที่ 4 แบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างซึ่งผู้วิจัยได้หาค่าเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา(Alpha)ของครอนบาค(Cronbach)ผลปรากฏว่าแบบสอบถามทั้งฉบับที่ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.91 จากนั้นจึงนำไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างจริง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยศึกษาอัลกุรอานและอัลหะดีษ สารานุกรม เอกสาร บทความของไทยและต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับบริจาดโลหิต รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และบทบัญญัติต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการบริจาดโลหิตในทางกฎหมายอิสลามและเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามด้วยแบบสอบถามเกี่ยวกับทัศนคติการบริจาดโลหิตของมุสลิมในอำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล มีอยู่ 2 ลักษณะ คือ

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพผู้วิจัยใช้หลักการวิเคราะห์ ดังนี้

1. หลักการอูศูลุอัลฟิกฮ์ คือ สัดดู อัลชะรออียฺและมะศอลิหฺ อัลมุรตะละฮฺ
2. หลักการเกาะวาอิด ฟิกฮียะฮฺ คือ เดิมของทุกสิ่งเป็นสิ่งที่อนุมัตินอกจากจะมีหลักฐานชัดเจนเป็นสิ่งที่หะรอม ความอันตรายจะไม่ลบล้างด้วยอันตรายเช่นเดียวกัน ความจำเป็นสามารถกระทำสิ่งที่ต้องห้ามได้และการป้องกันอันตรายเหนือกว่าการแสวงหาผลประโยชน์

3. หลักการตรรกวิทยา คือ หลักการกียาส(การเทียบเคียง)
2. วิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป ซึ่งมีรายละเอียดในการวิเคราะห์ดังนี้
 1. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับลักษณะทางประชากรเศรษฐกิจและสังคมของกลุ่มตัวอย่างวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ (Percentage)
 2. ข้อมูลเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริจาคโลหิตของกลุ่มตัวอย่างวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ (Percentage)
 3. ข้อมูลเกี่ยวกับทัศนคติการบริจาคโลหิตของกลุ่มตัวอย่างวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Arithmetic Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
 4. เปรียบเทียบทัศนคติทัศนคติการบริจาคโลหิตของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามชุมชนที่อยู่อาศัยลักษณะชุมชนที่อยู่อาศัยอายุสถานภาพระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษาชั้นมัธยมศึกษาชั้นปริญญาตรีของครอบครัวและระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทัศนคติการบริจาคโลหิตวิเคราะห์โดยใช้สถิติทดสอบดังนี้ 1) เปรียบเทียบกลุ่มตัวอย่างที่มี 2 กลุ่มโดยใช้การทดสอบค่าที (t-test) 2) เปรียบเทียบกลุ่มตัวอย่างที่มี 3 กลุ่มขึ้นไปโดยใช้การทดสอบค่าเอฟ (F-test)
 5. ข้อมูลจากคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับการแสดงความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างแล้วนำมาสรุปโดยการวิเคราะห์เนื้อหาและจัดกลุ่มความคิดเห็น โดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ (Percentage)

5.1 สรุปผลการวิจัย

การบริจาคโลหิตเป็นสิ่งที่กระทำได้ โดยอาศัยหลักการอุสูลุลฟิกฮ์ และเกาะวาอิดฟิควียะฮ์ เพื่อช่วยชีวิตมนุษย์ให้รอดพ้นจากการทรมานและการเสียชีวิต โดยการรับรองจากแพทย์ว่าไม่เป็นผลอันตรายต่อผู้บริจาคทั้งทางตรงและทางอ้อม และโลหิตนั้นต้องไม่ติดโรคหรือทำให้เกิดโทษต่อผู้อื่น ซึ่งผู้บริจาคต้องเป็นผู้ที่บรรลุนิติภาวะและสติปัญญาสมบูรณ์

ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับลักษณะทางด้านประชากร เศรษฐกิจและสังคมของกลุ่มตัวอย่าง

1. เพศ

กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศชายมากที่สุด ร้อยละ 50.5 และเพศหญิง ร้อยละ 49.5

2. อายุ

กลุ่มตัวอย่างมีอายุระหว่าง 26-34 ปีมากที่สุด ร้อยละ 27.8 รองลงมา อายุระหว่าง 35-43 ปี ร้อยละ 26.8 อายุระหว่าง 17-25 ปี ร้อยละ 24.8 อายุระหว่าง 44-52 ร้อยละ 13.0 และอายุระหว่าง 53-60 ปี ร้อยละ 7.8

3. สถานภาพ

กลุ่มตัวอย่างมีสถานภาพสมรสแล้วมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 61.2 รองลงมา โสด ร้อยละ 35.0 และหม้ายน้อยที่สุด ร้อยละ 3.8

4. โรคประจำตัว

กลุ่มตัวอย่างไม่มีโรคประจำตัวมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 89.8 และน้อยที่สุด มีโรคประจำตัว คิดเป็นร้อยละ 10.2

5. สถานะทางสังคม

กลุ่มตัวอย่างเป็นมุสลิมมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 93.5 และผู้นำชุมชนอิหม่าม และคอเต็บ จำนวนเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 3.2

6. ระดับการศึกษาสามัญสูงสุด

กลุ่มตัวอย่างจบการศึกษาสามัญระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่ามากที่สุด ร้อยละ 25.2 รองลงมา จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า ร้อยละ 21.2 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 18.5 จบการศึกษาระดับประถมศึกษาหรือเทียบเท่า ร้อยละ 15.8 จบการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพหรืออนุปริญญา ร้อยละ 11.8 ไม่ได้เรียน ร้อยละ 5.5 และน้อยที่สุดจบการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 2.0

7. ระดับการศึกษาศาสนาสูงสุด

กลุ่มตัวอย่างจบการศึกษาทางด้านศาสนาในระดับมุตะวัตสิฎุมากที่สุด ร้อยละ 25.5 รองลงมา ระดับอับดีคาอีย์ ร้อยละ 21.8 ระดับชะนะวีย ร้อยละ 21.5 ระดับฟิรฎูอิน ร้อยละ 19.5 ไม่ได้เรียน ร้อยละ 8.2 และน้อยที่สุดจบระดับปริญญาตรีขึ้นไป ร้อยละ 3.5

8. ตามภูมิอำเภอ

กลุ่มตัวอย่างในเขตเทศบาลอาศัยอยู่ในชุมชนจะบังติกอมากที่สุด ร้อยละ 12.0 รองลงมา ชุมชนสะบารังและอาเนาะรู ร้อยละ 11.8 ส่วนกลุ่มตัวอย่างในเขตชุมชนอาศัยอยู่ในหมู่บ้านบานา หมู่บ้านตันหยงลูโล๊ะ หมู่บ้านคลองมานิง หมู่บ้านกะมิยอ หมู่บ้านบาราโหม หมู่บ้านปะกาสะรัง หมู่บ้านรูสะมิแล หมู่บ้านตะลุโบะ ร้อยละ 6.5 และน้อยที่สุดหมู่บ้านบาราเฮาะและหมู่บ้านปยูค ร้อยละ 6.2

9. อาชีพ

กลุ่มตัวอย่างประกอบอาชีพรับจ้างมากที่สุด ร้อยละ 37.8 รองลงมาค้าขาย ร้อยละ 19.2 ข้าราชการ ร้อยละ 15.8 แม่บ้าน ร้อยละ 13.8 รัฐวิสาหกิจ ร้อยละ 6.5 เกษตรกรรม ร้อยละ 3.8 และน้อยที่สุดนักเรียนหรือนักศึกษา ร้อยละ 3.2

10. รายได้ต่อเดือน

กลุ่มตัวอย่างมีรายได้ของครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือน 5,001-10,000 บาท มากที่สุด ร้อยละ 41.2 รองลงมา ต่ำกว่า 5,000 บาท ร้อยละ 40.5 10,001-20,000 บาท ร้อยละ 14.5 20,001-30,000 บาท ร้อยละ 2.2 และน้อยที่สุด 30,001-40,000 บาท และ 40,000 บาทขึ้นไป มีจำนวนเท่ากัน ร้อยละ 0.8

ผลการศึกษาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริจาคโลหิตของมุสลิม

ผลการศึกษา พบว่า มุสลิมมีความรู้ความเข้าใจมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริจาคโลหิตในระดับสูงมากที่สุด ร้อยละ 87.3 รองลงมา มีความรู้ความเข้าใจในระดับปานกลาง ร้อยละ 11.7 และมีความรู้ความเข้าใจในระดับต่ำเพียง ร้อยละ 1.0 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อจากคำถามเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจด้านศาสนาเกี่ยวกับการบริจาคโลหิต พบว่า

1. มุสลิมส่วนมากทราบว่าการบริจาคโลหิตเป็นการเสียสละเพื่อการช่วยเหลือผู้อื่นในยามจำเป็น ร้อยละ 93.5 รองลงมา ไม่ทราบ ร้อยละ 8 และไม่แน่ใจ ร้อยละ 5.8
2. มุสลิมส่วนมากทราบว่าโลหิตมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อร่างกายของมนุษย์ โดยเฉพาะผู้ผู้ป่วยที่เสียโลหิตมาก ร้อยละ 86.8 รองลงมา ไม่แน่ใจ 12.8 และไม่ทราบ ร้อยละ 0.5
3. มุสลิมส่วนมากทราบว่า การบริจาคโลหิตทำให้ร่างกายได้เม็ดโลหิตใหม่ ทำให้ร่างกายมีความแข็งแรง ร้อยละ 74.0 รองลงมา ไม่แน่ใจ ร้อยละ 23.5 และไม่ทราบ ร้อยละ 2.5
4. มุสลิมส่วนมากทราบว่าด้วยเหตุผลที่มนุษย์ไม่สามารถสร้างสิ่งที่ใช้แทนโลหิต ดังนั้นโลหิตจึงต้องมาจากการบริจาคของมนุษย์เท่านั้น ร้อยละ 75.5 รองลงมา ไม่แน่ใจ ร้อยละ 23.0 และไม่ทราบ ร้อยละ 1.5
5. มุสลิมส่วนมากทราบว่าโลหิตเป็นส่วนประกอบที่สำคัญของร่างกายมนุษย์ ที่ไม่สามารถนำโลหิตอื่นมาทดแทนได้นอกจากโลหิตมนุษย์ ร้อยละ 75.2 รองลงมา ไม่แน่ใจ ร้อยละ 22.8 และไม่ทราบ ร้อยละ 2.0

6. มุสลิมส่วนมากทราบว่า การจัดหาโลหิตมาใช้ในการรักษาควรได้มาด้วยการบริจาคจากผู้ที่มีประสงค์จะบริจาคโลหิต ร้อยละ 75.5 รองลงมาไม่แน่ใจ ร้อยละ 22.2 และไม่ทราบ 2.2
7. มุสลิมส่วนมากทราบว่า โลหิตมิใช่สินค้าทางเศรษฐกิจ ไม่ควรมีการซื้อขายจากผู้บริจาค ร้อยละ 72.8 รองลงมา ไม่แน่ใจ ร้อยละ 24.0 และไม่ทราบ 3.2
8. มุสลิมส่วนมากทราบว่า การช่วยเหลือผู้เสียโลหิตมากทำได้โดยใช้โลหิตชนิดเดียวกันของบุคคลอื่นเพื่อใช้ทดแทนโลหิตที่เสียไป ร้อยละ 76.5 รองลงมา ไม่แน่ใจ ร้อยละ 20.5 และไม่ทราบ 3.0
9. มุสลิมส่วนมากทราบว่า อิสลามไม่ห้ามการบริจาคโลหิตและรับโลหิตเพื่อการรักษา ร้อยละ 63.2 รองลงมา ไม่แน่ใจ ร้อยละ 30.8 และไม่ทราบ ร้อยละ 6.0
10. มุสลิมส่วนมากทราบว่า การบริจาคโลหิตเป็นواجิบ(จำเป็น)สำหรับผู้ที่อยู่ในภาวะคับขันและมีความมั่นใจว่าการรักษาด้วยวิธีการดังกล่าวจะสามารถรักษาชีวิตให้พ้นจากอันตรายได้ ร้อยละ 67.2 รองลงมาไม่แน่ใจ ร้อยละ 28.5 และไม่ทราบ ร้อยละ 4.3
11. มุสลิมส่วนมากทราบว่า ผู้ที่มีประสงค์จะทำการบริจาคสามารถบริจาคได้ที่ธนาคารเลือดของโรงพยาบาลและสถานกาชาดทุกจังหวัด ร้อยละ 72.2 รองลงมาไม่แน่ใจ ร้อยละ 24.0 และไม่ทราบ ร้อยละ 3.8
12. มุสลิมส่วนมากทราบว่า เมื่อมีการบริจาคโลหิตตามจำนวนครั้งที่สถานกาชาดกำหนดจะมีการมอบเข็มที่ระลึกสำหรับผู้บริจาค ร้อยละ 77.0 รองลงมาไม่แน่ใจ ร้อยละ 17.5 และไม่ทราบ ร้อยละ 5.5
13. มุสลิมส่วนมากทราบว่า จำนวนครั้งของการบริจาคโลหิตสามารถช่วยคนไข้ที่จำเป็นแล้วยังเป็นส่วนลดในการรักษาพยาบาลสำหรับผู้บริจาคได้ ร้อยละ 59.5 รองลงมา ไม่แน่ใจ ร้อยละ 36.0 และไม่ทราบ ร้อยละ 4.5
14. มุสลิมส่วนมากทราบว่า สถานที่ในการรับบริจาคโลหิตผ่านมาตรฐานจากกระทรวงสาธารณสุข ร้อยละ 70.3 รองลงมา ไม่แน่ใจ 22.5 และไม่ทราบ ร้อยละ 7.2
15. มุสลิมส่วนมากทราบว่า การบริจาคโลหิตสามารถบริจาคได้ทุกเพศ และมีน้ำหนัก 45 กิโลกรัมขึ้นไป อายุระหว่าง 17 ปี ถึง 60 ปีบริบูรณ์ ร้อยละ 68.2 รองลงมาไม่แน่ใจ ร้อยละ 25.5 และไม่ทราบ ร้อยละ 6.2
16. มุสลิมส่วนมากทราบว่า การบริจาคโลหิตไม่เป็นอันตรายต่อผู้บริจาค ร้อยละ 68.0 รองลงมาไม่แน่ใจ ร้อยละ 28.2 และไม่ทราบ ร้อยละ 3.8

17. มุสลิมส่วนมากทราบว่าผู้บริจาคลอहितต้องเป็นผู้ที่มีสุขภาพแข็งแรง ไม่มีโรคประจำตัว ร้อยละ 75.0 รองลงมา ไม่แน่ใจ ร้อยละ 23.5 และไม่ทราบร้อยละ 1.5
18. มุสลิมส่วนมากทราบว่ากระบวนการบริจาคลอहितที่มีความปลอดภัย ต้องใช้เข็มและวัสดุอุปกรณ์เพียงครั้งเดียวแล้วทิ้ง ร้อยละ 70.5 รองลงมา ไม่แน่ใจ ร้อยละ 26.5 และไม่ทราบร้อยละ 3.0
19. มุสลิมส่วนมากทราบว่าหลังจากบริจาคลอहितสามารถทำงานได้ตามปกติ ร้อยละ 62.5 รองลงมา ไม่แน่ใจ ร้อยละ 32.7 และไม่ทราบ 4.8
20. มุสลิมส่วนมากทราบว่ากระบวนการบริจาคลอहितเป็นการตรวจสุขภาพร่างกายได้อีกทางหนึ่งที่ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใดๆทั้งสิ้น ร้อยละ 68.2 รองลงมา ไม่แน่ใจ ร้อยละ 26.0 และไม่ทราบร้อยละ 5.8

ผลการศึกษาทัศนคติต่อการบริจาคลอहितของมุสลิม

ผลการศึกษาพบว่า มุสลิมมีทัศนคติการบริจาคลอहित ดังนี้

1. มุสลิมส่วนมากไม่แน่ใจว่าการบริจาคลอहितหรือรับโลहितจากจากบุคคลอื่นไม่มีความเสี่ยงต่อการติดเชื้อโรค (เอชไอวี, ไวรัส ฯลฯ) ร้อยละ 35.5 รองลงมา เห็นด้วย ร้อยละ 32.2 เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 17.2 ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 10.8 และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 4.2
2. มุสลิมส่วนมากเห็นด้วยว่าการบริจาคลอहितครบตามที่สภากาชาดกำหนดจะได้เข็มที่ระลึกเป็นที่น่าภูมิใจและเป็นเกียรติแก่ตัวท่านเอง ร้อยละ 45.0 รองลงมา ไม่แน่ใจ ร้อยละ 28.2 เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 17.5 และไม่เห็นด้วย ร้อยละ 7.8 ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 1.5
3. มุสลิมส่วนมากเห็นด้วยและไม่แน่ใจว่าการบริจาคลอहितเป็นวิธีการช่วยเหลือผู้เจ็บป่วยที่มุสลิมต้องกระทำมากขึ้นตามความสามารถของแต่ละบุคคล ซึ่งมีจำนวนเท่ากัน ร้อยละ 35.2 รองลงมาเห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 23.8 ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 5.0 และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 0.8
4. มุสลิมส่วนมากเห็นด้วยว่าการบริจาคลอहितทำให้ท่านรู้สึกภูมิใจและมีความสุข ร้อยละ 38.2 รองลงมาไม่แน่ใจ ร้อยละ 32.0 เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 25.8 ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 3.5 และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 0.5
5. มุสลิมส่วนมากเห็นด้วยว่าหากมีการบริจาคลอहितจะไม่รู้สึกเป็นกังวลเรื่องผลการตรวจเลือด ร้อยละ 38.0 รองลงมาไม่แน่ใจ ร้อยละ 34.0 เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 20.2 ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 6.0 และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 1.8

6. มุสลิมส่วนมากไม่แน่ใจว่าไม่กลัวเข็มและความเจ็บปวดจากการบริจาคโลหิต ร้อยละ 32.2 รองลงมา เห็นด้วย ร้อยละ 31.0 เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 27.0 ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 9.0 และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 0.8
7. มุสลิมส่วนมากไม่แน่ใจว่าการไปบริจาคที่โรงพยาบาลหรือสถานภาคจังหวัด บัตรานีทำให้ต้องเสียเวลาในการทำงาน ร้อยละ 31.8 รองลงมาไม่เห็นด้วย ร้อยละ 31.0 ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 25.5 เห็นด้วย ร้อยละ 9.2 และเห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 2.5
8. มุสลิมส่วนมากเห็นด้วยว่าการเดินทางไปบริจาคโลหิตของสามารถไปได้โดยสะดวกและปลอดภัย ร้อยละ 32.8 รองลงมาไม่แน่ใจ ร้อยละ 28.8 เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 28.0 ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 9.5 และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 1.0
9. มุสลิมส่วนมากไม่แน่ใจว่าผู้ใกล้ชิด เช่น พ่อแม่สามี ภรรยา ญาติพี่น้องและเพื่อนมีอิทธิพลต่อการบริจาคโลหิตเป็นอย่างมาก ร้อยละ 35.2 รองลงมา ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 31.2 ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 25.0 เห็นด้วย ร้อยละ 7.5 และเห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 1.0
10. มุสลิมส่วนมากไม่เห็นด้วยว่าถ้าบริจาคโลหิตจะเลือกให้เฉพาะญาติเท่านั้น ร้อยละ 31.2 รองลงมาไม่แน่ใจ ร้อยละ 25.0 ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 24.5 เห็นด้วย ร้อยละ 13.2 และเห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 6.0
11. มุสลิมส่วนมากเห็นด้วยอย่างยิ่งว่าเพศชายควรเป็นแบบอย่างในการบริจาคโลหิตมากกว่าเพศหญิง เพราะมีร่างกายที่แข็งแรงกว่า ร้อยละ 30.2 รองลงมา เห็นด้วย ร้อยละ 30.2 ไม่แน่ใจ ร้อยละ 27.8 ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 8.2 และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 1.2
12. มุสลิมส่วนมากเห็นด้วยอย่างยิ่งว่าเจ้าหน้าที่ควรมีการต้อนรับและให้บริการ ตั้งแต่แรกเริ่มเข้ารับบริการจนถึงสิ้นสุดการให้บริการอย่างอบอุ่น ร้อยละ 33.2 รองลงมาไม่แน่ใจ ร้อยละ 32.8 เห็นด้วย ร้อยละ 26.2 ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 7.0 และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 0.8
13. มุสลิมส่วนมากเห็นด้วยอย่างยิ่งว่าเจ้าหน้าที่ควรแจ้งเวลาในการเข้ารับบริการที่แน่นอนให้แก่ผู้ที่มาใช้บริการได้ ร้อยละ 33.0 รองลงมาไม่แน่ใจ ร้อยละ 31.0 เห็นด้วย ร้อยละ 29.0 ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 6.8 และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 0.2
14. มุสลิมส่วนมากเห็นด้วยอย่างยิ่งว่าควรได้รับความสะดวกและรวดเร็วทุกครั้งที่มาบริจาคโลหิต ร้อยละ 34.5 รองลงมาเห็นด้วย ร้อยละ 33.2 ไม่แน่ใจ ร้อยละ 24.5 ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 7.5 และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 0.2
15. มุสลิมส่วนมากเห็นด้วยว่าอาหารว่างหลังจากการบริจาคโลหิตควรดีและเหมาะสม ร้อยละ 36.5 รองลงมาไม่แน่ใจ ร้อยละ 28.8 เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 27.5 ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 6.5 และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 0.8

16. มุสลิมส่วนมากไม่แน่ใจว่าการทำบัตรเพื่อเชิญชวนให้กลับมาบริจาคซ้ำทุกๆ 3 เดือนจะส่งผลให้มีผู้บริจาคมากขึ้น ร้อยละ 36.0 รองลงมาเห็นด้วย ร้อยละ 33.0 เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 25.0 ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 5.2 และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 0.8

17. มุสลิมส่วนมากไม่แน่ใจว่ารู้สึกไม่อาย ไม่เกร็ง เวลาบริจาคโลหิตจึงเป็นเหตุผลอยากไปบริจาค ร้อยละ 37.0 รองลงมาเห็นด้วย ร้อยละ 30.2 เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 24.2 ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 8.0 และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 0.5

18. มุสลิมส่วนมากเห็นด้วยว่ารู้สึกอยากไปบริจาคโลหิตทุกครั้งเมื่อทางโรงพยาบาลขอรับบริจาคโลหิต ร้อยละ 36.0 รองลงมาไม่แน่ใจ ร้อยละ 35.2 เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 22.2 ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 5.8 และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 0.8

19. มุสลิมส่วนมากเห็นด้วยว่าเครื่องมือและอุปกรณ์ต่างๆภายในห้องตรวจควรมีความสะอาดปลอดจากเชื้อโรคและจัดเก็บพร้อมใช้งานได้เป็นอย่างดี ร้อยละ 34.0 รองลงมาเห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 32.2 ไม่แน่ใจ ร้อยละ 29.2 ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 4.0 และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 0.5

20. มุสลิมส่วนมากเห็นด้วยอย่างยิ่งว่าเครื่องแต่งกายของบุคลากรทางการแพทย์สะอาดและเหมาะสม ร้อยละ 36.5 รองลงมาเห็นด้วย ร้อยละ 30.2 ไม่แน่ใจ ร้อยละ 27.5 ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 5.2 และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 0.5

21. มุสลิมส่วนมากเห็นด้วยว่าทางหน่วยรับบริจาคโลหิตควรมีการประชาสัมพันธ์ล่วงหน้าก่อนมาขอรับบริจาคทำให้ต้องเตรียมตัวได้ทัน ร้อยละ 35.8 รองลงมาเห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 31.5 ไม่แน่ใจ ร้อยละ 28.5 ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 4.0 และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 0.2

22. มุสลิมส่วนมากเห็นด้วยอย่างยิ่งและเห็นด้วยว่าสถานที่ที่รับบริจาคโลหิตควรมีอากาศปราศจากเชื้อและฝุ่นซึ่งมีจำนวนเท่ากัน ร้อยละ 34.2 รองลงมาไม่แน่ใจ ร้อยละ 24.5 ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 6.8 และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 0.2

23. มุสลิมส่วนมากเห็นด้วยอย่างยิ่งว่าสถานที่รับบริจาคควรมีความพร้อมด้านที่นั่งและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆอย่างครบถ้วน ร้อยละ 39.0 รองลงมาเห็นด้วย ร้อยละ 30.8 ไม่แน่ใจ ร้อยละ 24.0 ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 6.2 และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ไม่มีผู้แสดงความคิดเห็น

24. มุสลิมส่วนมากเห็นด้วยว่าการบริจาคโลหิตเป็นสิ่งที่ควรกระทำเพื่อช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ที่เกิดจากการขาดโลหิตในสถานการณ์ต่างๆ ร้อยละ 35.8 รองลงมาเห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 32.5 ไม่แน่ใจ ร้อยละ 29.2 ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 2.2 และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 0.2

25. มุสลิมส่วนมากเห็นด้วยว่าการบริจาคและรับ โโลหิตเป็นสิ่งที่ดีปฏิบัติได้โดยไม่มีข้อยกเว้น ร้อยละ39.0 รองลงมาไม่แน่ใจ ร้อยละ 31.8 เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ26.0 ไม่เห็นด้วย ร้อยละ3.0 และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 0.2

26. มุสลิมส่วนมากไม่เห็นด้วยว่าการที่มุสลิมไม่ค่อยไปบริจาคโลหิตเพราะขาดความรู้ความเข้าใจในการบริจาคโลหิต ร้อยละ 38.8 รองลงมาไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง และไม่แน่ใจมีจำนวนเท่ากัน ร้อยละ28.2 เห็นด้วย ร้อยละ 4.0 และเห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 0.8

27. มุสลิมส่วนมากเห็นด้วยว่าการบริจาคโลหิตเป็นรูปแบบการทำความดีที่อิสลามส่งเสริมแต่มุสลิมส่วนใหญ่ไม่ทราบว่าเป็นสิ่งที่กระทำได้ ร้อยละ38.5 รองลงมาไม่แน่ใจ ร้อยละ 30.5 เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ27.5 ไม่เห็นด้วย ร้อยละ3.0 และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ0.5

28. มุสลิมส่วนมากเห็นด้วยว่าผู้นำศาสนาไม่มีการอบรมและถือปฏิบัติเป็นแบบอย่างในการบริจาคโลหิตจึงเป็นผลทำให้เห็นว่าเป็นสิ่งที่กระทำไม่ได้ ร้อยละ 39.8 รองลงมาไม่แน่ใจ ร้อยละ 29.5 เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ24.8 ไม่เห็นด้วย ร้อยละ4.8 และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ1.2

29. มุสลิมส่วนมากไม่เห็นด้วยว่าได้ถูกปลูกฝังแนวความคิดว่าห้ามบริจาคโลหิต เพราะเกรงว่าอาจจะถูกนำไปใช้โดยผู้อื่นทำให้ผิดหลักการศาสนาอิสลาม ร้อยละ36.2 รองลงมาไม่แน่ใจ ร้อยละ 31.0 ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 22.8 เห็นด้วย ร้อยละ 6.8 และเห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 3.2

30. มุสลิมส่วนมากเห็นด้วยว่าอิหม่ามและผู้นำชุมชนควรเป็นแบบอย่างให้กับสมาชิกในชุมชนในการบริจาคโลหิตมากขึ้น ร้อยละ 33.0 รองลงมาเห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 30.2 ไม่แน่ใจ ร้อยละ28.0 ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 4.8 และไม่เห็นด้วย ร้อยละ 4.0

เมื่อพิจารณาระดับทัศนคติการบริจาคโลหิต พบว่า มุสลิมมีระดับทัศนคติการบริจาคโลหิตโดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วย(ค่าเฉลี่ยเลขคณิต 3.57, ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.443)

ผลการศึกษาทัศนคติการบริจาคโลหิตของมุสลิม จำแนกตามลักษณะทางด้านประชากร เศรษฐกิจ และสังคม และระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริจาคโลหิต

ผลการศึกษาระดับทัศนคติการบริจาคโลหิตของมุสลิม โดยจำแนกตามเพศ อายุ สถานภาพ โรคประจำตัว สถานะทางสังคม ระดับการศึกษาสามัญสูงสุด ระดับการศึกษาศาสนา สูงสุด ชุมชนที่อยู่อาศัย ลักษณะชุมชนที่อยู่อาศัย อาชีพ รายได้ ระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริจาคโลหิต พบว่า

1. มุสลิมทั้งชายและหญิงมีทัศนคติเห็นด้วย
2. มุสลิมทุกช่วงอายุ กล่าวคือ 17 - 25 ปี 35 - 43 ปี 44 - 52 ปี 53 - 60 ปี มีทัศนคติเห็นด้วย ส่วนมุสลิมที่อยู่ในช่วงอายุ 26 – 34 ปี มีทัศนคติไม่แน่ใจ
3. มุสลิมที่มีสถานภาพโสด สมรส หม้าย / หย่า / แยกกันอยู่มีทัศนคติเห็นด้วย
4. มุสลิมที่ไม่มีโรคประจำตัวและมีโรคประจำตัวมีทัศนคติเห็นด้วย
5. มุสลิมที่มีสถานะทางสังคม อิหม่าม คอเต็บ และมุสลิมมีทัศนคติเห็นด้วย
6. มุสลิมที่ไม่ได้เรียนหนังสือด้านสามัญ จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย ประกาศนียบัตรวิชาชีพ ปริญญาตรี สูงกว่าปริญญาตรี มีทัศนคติเห็นด้วย
7. มุสลิมที่ไม่ได้เรียนหนังสือด้านศาสนา จบการศึกษาระดับปริญญาอื่น ระดับ อิบติดาอีย์(ชั้น 1-4) มุตะวัสสิฎ(ชั้น 5-7)และปริญญาตรีขึ้นไป มีทัศนคติเห็นด้วย ส่วนมุสลิมที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา(ชั้น 8-10)มีทัศนคติไม่แน่ใจ
8. มุสลิมที่อาศัยอยู่ในชุมชนอานะรุและจะบังติกอ หมู่บ้านตันหยงลูโละ บารา โหม ปะกาสะรัง รุสะมิแล บาราเฮาะ ปุยุด มีทัศนคติเห็นด้วย ส่วนชุมชนสะบารัง, หมู่บ้านบานา, คลองมานิง กะมียอ ตะลุ โปะะมีทัศนคติไม่แน่ใจ
9. มุสลิมที่มีลักษณะชุมชนที่อยู่อาศัยในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาลมีทัศนคติเห็นด้วย
10. มุสลิมที่ประกอบอาชีพแม่บ้าน รับจ้าง เกษตรกรรม ค้าขาย ข้าราชการ นักเรียน/นักศึกษา มีทัศนคติเห็นด้วย ส่วนมุสลิมที่ประกอบอาชีพรัฐวิสาหกิจมีทัศนคติไม่แน่ใจ
11. มุสลิมที่มีรายได้ของครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 5,000 บาท 5,001 –10,000 บาท 20,001 – 30,000 บาท และ 40,000 บาทขึ้นไปมีทัศนคติเห็นด้วย ส่วนมุสลิมที่มีรายได้ของครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือน10,001 – 20,000 บาท 30,001 – 40,000 บาท มีทัศนคติไม่แน่ใจ

12. มุสลิมที่มีความรู้ความเข้าใจการบริจาคโลหิตอยู่ในระดับต่ำและปานกลาง มีทัศนคติไม่แน่ใจ ส่วนมุสลิมที่มีความรู้ความเข้าใจการบริจาคโลหิตอยู่ในระดับสูงมีทัศนคติเห็นด้วย

ผลการศึกษาเปรียบเทียบทัศนคติการบริจาคโลหิตของมุสลิม

มุสลิมที่เป็นเพศชาย และหญิง ที่มีการศึกษาสามัญ ลักษณะที่อยู่อาศัยและรายได้ของครอบครัวต่างกัน มีทัศนคติไม่แตกต่างกัน และมุสลิมที่มีชุมชนที่อยู่อาศัย จบการศึกษาศาสนาอาชีวะและความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริจาคโลหิตต่างกัน มีทัศนคติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 และ 0.01 ตามลำดับ

ผลการศึกษาความคิดเห็นของมุสลิมเกี่ยวกับการบริจาคโลหิต จากคำถามปลายเปิด

1. ความคิดเห็นเกี่ยวกับคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด หากจะมีการจัดอบรมเรื่องการบริจาคโลหิตเพื่อให้มุสลิมตระหนักถึงคุณค่าและหันมาบริจาค โลหิตมากขึ้น ผลการศึกษาพบว่า มุสลิมเห็นด้วย ร้อยละ 92.5 รองลงมา ไม่เห็นด้วย 7.5 เมื่อพิจารณาเหตุผลที่เห็นด้วย ส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่าการอบรมสามารถสร้างความเข้าใจที่ตรงกันในเรื่องการบริจาคโลหิต และเมื่อพิจารณาเหตุผลของมุสลิมที่ไม่เห็นด้วย ส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่าการอบรมไม่มีความจำเป็นสำหรับมุสลิมในการสร้างความรู้ความเข้าใจในการบริจาคโลหิต เพราะมุสลิมบริจาคได้เฉพาะญาติพี่น้องเท่านั้น

2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับอิสลามส่งเสริมให้มุสลิมร่วมมือกันเพื่อมาบริจาคโลหิตที่โรงพยาบาลเพื่อช่วยเหลือผู้บาดเจ็บในฐานะเพื่อนมนุษย์ ผลการศึกษาพบว่า มุสลิมเห็นด้วย ร้อยละ 86.0 รองลงมา ไม่เห็นด้วย 14.0 เมื่อพิจารณาเหตุผลของมุสลิมที่เห็นด้วย ส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่าการส่งเสริมให้มีการบริจาคโลหิตเป็นการลดการเสียชีวิตของผู้บาดเจ็บให้มีชีวิตรอดอยู่ได้ และเมื่อพิจารณาเหตุผลของมุสลิมที่ไม่เห็นด้วย ส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่ากระบวนการและขั้นตอนในการบริจาคโลหิตต้องเสียเวลาในการทำงานและการเดินทางจึงไม่มีความต้องการที่จะร่วมมือในการบริจาคโลหิต

3. ความคิดเห็นเกี่ยวกับผลดีและผลเสียของการบริจาคโลหิต ผลการศึกษาพบว่า มุสลิมมีความคิดเห็นว่าการบริจาคโลหิตมีผลดีมากที่สุด ร้อยละ 95.2 รองลงมา การบริจาคโลหิตมีผลเสีย ร้อยละ 4.8 เมื่อพิจารณาเหตุผลของมุสลิมที่เห็นด้วย ส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่า การบริจาคโลหิตเป็นการช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ด้วยกันให้รอดพ้นจากการเสียชีวิต และเมื่อพิจารณาเหตุผลของมุสลิมที่ไม่เห็นด้วย ส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่า การบริจาคโลหิตอาจนำไปสู่การติดเชื้อโรคได้

4. ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางในการกระตุ้นเพื่อให้มุสลิมบริจาคโลหิตมากขึ้น ผลการศึกษา พบว่าควรสร้างความรู้ความเข้าใจในการบริจาคโลหิตด้วยการเชิญวิทยากร คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดมาให้ความรู้ที่มีการใช้ภาษาที่มุสลิมเข้าใจง่ายเพื่อมาแลกเปลี่ยนพูดคุย ตลอดจนรับทราบปัญหาที่จะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาด้วยการเปลี่ยนทัศนคติในการบริจาคโลหิตให้มากขึ้น

5.2 อภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับทัศนคติการบริจาคโลหิตของมุสลิมในอำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี ผู้วิจัยขอเสนอการอภิปรายผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยแยกออกเป็น 4 ประเด็น ดังนี้

1. ระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริจาคโลหิตของมุสลิม

ผลการวิจัยพบว่า มุสลิมส่วนมากมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริจาคโลหิตในระดับสูง โดยมุสลิมส่วนมากทราบถึงหลักการอิสลามเกี่ยวกับการบริจาคโลหิตว่าสามารถให้กระทำได้ และจากการศึกษาถึงแหล่งที่มาทั้งสองไม่พบหลักฐานที่ระบุถึงการอนุมัติและการห้ามการบริจาคโลหิต อีกทั้งยังไม่พบหลักฐานใดยืนยันแน่ชัดว่ามุสลิมยุคแรกเคยทำการบริจาคโลหิตเหมือนที่เป็นอยู่ในสมัยปัจจุบัน จึงทำให้บรรดานักวิชาการ (อุละมาอ์) ต่างมีความคิดเห็นเป็นเอกฉันท์ว่าเมื่อวัตถุประสงค์สำคัญของการกำหนดบทบัญญัติอิสลามนั้นต้องเป็นการปกป้องสิทธิแห่งความเป็นมนุษย์ตามเจตนารมณ์ของบทบัญญัติอิสลามใน 5 ประการสำคัญ คือ ศาสนา ชีวิต สติปัญญา วงศ์ตระกูล และทรัพย์สินแล้ว เมื่อมีความจำเป็นและเกิดประโยชน์สูงสุดในการบริจาคโลหิตแล้ว จำเป็นต้องกระทำอย่างยิ่งยวดเพราะเป็นการช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์จากความเจ็บปวดและความตาย

ดังคำตรัสของอัลลอฮ์ ﷻ ที่ว่า

﴿وَأَنْفِقُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلَا تُلْقُوا بِأَيْدِيكُمْ إِلَى التَّهْلُكَةِ
وَأَحْسِنُوا إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ﴾

(البقرة : 195)

ความว่า “ และพวกเจ้าจงบริจาคในทางของอัลลอฮ์ ﷻ
และจงอย่าโยนตัวของพวกเจ้าสู่ความพินาศและจงทำดี
เถิด แท้จริงอัลลอฮ์ ﷻ นั้นทรงชอบผู้กระทำความดีทั้งหลาย”

(อัลบะเกาะเราะฮ์ : 195)

ในหะดีษท่านนบี ﷺ ได้ว่ากันว่า :

((لا ضرر ولا ضرار))

(الحاكم ، 1990 : 2345)

ความว่า “ไม่มีการนำพาตัวเองและผู้อื่นสู่ความพินาศ”

(al-Hakim², 1990: 2345)

ท่านอิบนุ อัลอะรอบี (Ibn al-‘Arabiyy, n.d : 1/53)) กล่าวว่าบรรดาอูละมาอ์

ได้กล่าวว่า

” من اضطر إلى أكل الميتة والدم ولحم الخنزير فلم يأكل حتى

مات دخل النار ، إلا أن يعفو الله عنه “

ความว่า “ผู้ใดที่มีความจำเป็นโดยเขาสามารถที่จะรับประทานซาก
สัตว์และโลหิตและเขาปฏิเสธที่จะไม่รับประทานเขาได้เขานรก
เว้นแต่อัลลอฮ์ ﷻ ให้อภัยให้”

² อิหม่าม อัลหะกิม กล่าวว่า หะดีษบทนี้มีสายรายงานที่เศาะหิหตามเงื่อนไขของอิหม่ามมุสลิม ซึ่งอิหม่ามทั้งสองไม่ได้บันทึกไว้
อัลอัลบานีย์ ระบุว่า เป็นหะดีษเศาะหิห (al-Albaniy, 1985: 896)

จากคำกล่าวข้างต้น ในเมื่อการอนุมัติให้รับประทานสิ่งหะรอมในภาวะจำเป็น เป็นที่อนุญาตมิให้โลหิตในภาวะจำเป็นด้วยเช่นกัน จากความเข้าใจจากเกาะอิดะฮ์ อัลฟิฮียะฮ์ หลักการอุศูลฟิฮ์ หลักการกียาฮ์ (เทียบเคียง) และทัศนะฮ์อะลมาอ์ ดังนี้

1. เกาะอิดะฮ์ ฟิฮียะฮ์ การบริจาคนโลหิตสามารถนำมาใช้ภายใต้เกาะอิดะฮ์ ฟิฮียะฮ์ ดังนี้

1.1 หลักการ “เดิมของทุกสิ่งเป็นสิ่งที่อนุมัตินอกจากจะมีหลักฐานชัดเจนว่าเป็นสิ่งที่หะรอม” (الأصل في الأشياء الإباحة حتى يدل الدليل على التحريم) จึงสามารถเป็นที่เข้าใจอย่างชัดเจนว่า เมื่อตัวบทไม่มีการกล่าวถึงการบริจาคนโลหิตแล้ว จึงทำให้การบริจาคนโลหิตเป็นสิ่งที่อนุมัติ

1.2 หลักการ “ความอันตรายจะไม่ลบล้างด้วยอันตรายเช่นเดียวกัน” (الضرر لا يزال بالضرر) เพราะเหตุผลการบริจาคนโลหิตเป็นการช่วยชีวิตมนุษย์ให้รอดพ้นจากความตายและความเจ็บปวด หลักเกณฑ์ดังกล่าวในทางอุศูลฟิฮ์ในเกาะอิดะฮ์นี้จะบรรลุผลสำเร็จด้วยการช่วยเหลือผู้ป่วยให้ได้รับการดูแลลงจากการเจ็บป่วยจนกระทั่งนำไปสู่การหายขาดเป็นปกติทั้งโดยที่ผู้ให้บริจาคนต้องปลอดภัยเช่นเดียวกัน

1.3 หลักการ “ความจำเป็นสามารถกระทำสิ่งที่ต้องห้ามได้” (الضرورات تبيح المحظورات) คือ ด้วยหลักฐานในอัลกุรอานแสดงให้เห็นว่าโลหิตจัดเป็นสิ่งหะรอม ด้วยกับหลักฐานที่อัลลอฮ์ทรงห้าม หากแต่ได้รับความคับขัน อิสลามให้ทางออกด้วยการผ่อนปรน (รูกเศาะฮ์) เพื่อให้มนุษย์สามารถกระทำได้

1.4 หลักการ “การป้องกันอันตรายเหนือกว่าการแสวงหาผลประโยชน์” (درء المفاسد أولى من جلب المصالح) คือ มุสลิมควรทำการบริจาคนโลหิตเพื่อป้องกันอันตรายที่อาจเกิดขึ้นกับชีวิตของผู้บาดเจ็บมากกว่าการแสวงหาความสุขสบายของตนเองหรือผลประโยชน์ในด้านอื่นๆ โดยละทิ้งชีวิตของผู้อื่นให้เกิดอันตราย

2. การเทียบเคียงกับสุนนะฮฺเราะฮฺสูล ﷺ ในเรื่องการ กรอกเลือด

จากหลักการกียาส สามารถนำไปสู่ความเข้าใจในการบริจาคนโลหิต โดยผู้วิจัยขอเทียบเคียงการบริจาคนโลหิตกับสุนนะฮฺท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ที่เกี่ยวกับการรักษาโรค คือ การกรอกเลือด ดังนี้

1. สิ่งที่เป็นหลักในการเปรียบเทียบ (الأصل) คือ การกรอกเลือดท่านเราะฮฺสูลมุฮัมมัด ﷺ
2. สิ่งที่จะนำไปเปรียบเทียบกับอัสลุเมื่อไม่มีตัวบท (الفرع) คือการให้โลหิต
3. บทบัญญัติของอัสลุ (حكم الأصل) คือ สุนนะห์ของท่านนบีโดยท่านจะกระทำเมื่อมีอาการเจ็บป่วย
4. เหตุผล (العلة) คือ เพื่อการรักษาโรค

3. หลักการ “มะซอลิหฺ มุรตะละฮฺ” คือ การให้โลหิตต่อผู้อื่น โดยที่เขามีความจำเป็นในการรักษาไว้ซึ่งชีวิตเป็นการรักษาไว้ซึ่งประโยชน์มากกว่าการก่อให้เกิดความเสียหายที่ทำให้ต้องเสียชีวิตซึ่งเป็นสิ่งที่ขัดกับวัตถุประสงค์ของอิสลาม

4. หลักการ “ตัดดุ อัลชะรออิฮฺ” คือ การปิดประตูที่จะนำไปสู่การกระทำที่ต้องห้ามจากหลักการของตัดดุ อัลชะรออิฮฺ สามารถนำไปสู่ความเข้าใจในการห้ามบริจาคนโลหิต ดังนี้

ก. หากผู้บริจาคนโลหิตมั่นใจว่าโลหิตอาจจะนำไปสู่การสร้างอันตรายแก่ตนเองและผู้อื่น

ข. หากผู้บริจาคนโลหิตทราบโดยชัดแจ้งเป็นการช่วยเหลือผู้บาดเจ็บที่เป็นคู่สงคราม หรือผู้ที่มาทำลายเกียรติ และศาสนา

ค. ผู้ที่มีโรคที่มีความเสี่ยงที่อาจจะนำไปสู่การติดเชื้อได้ ก็ไม่จำเป็นที่จะต้องบริจาคนโลหิต

ง. ห้ามเปิดโอกาสให้มีการซื้อขายโลหิต เพราะอาจจะนำไปสู่การสร้างธุรกิจโลหิตที่สร้างความเดือดร้อนแก่ชีวิตและศักดิ์ศรีของมนุษย์ได้

5. บรรดาผู้รู้อิสลาม (อุละมาอ์) ได้กำหนดบทบัญญัติของการบริจาคน้ำโลหิต ดังนี้
 ษัยคุ อัล-ชะอูรอียะ ให้การพิตว่า การถ่ายโลหิตจากบุคคลหนึ่งสู่อีกบุคคลที่อยู่
 ในภาวะที่มีความจำเป็นต้องใช้โลหิตเป็นการด่วนขณะอยู่ในช่วงกระบวนการผ่าตัดและหลังจาก
 ผ่าตัดถือเป็นสิ่งที่สามารถกระทำได้ แต่มีเงื่อนไขว่า จะต้องมีความมั่นใจว่า โลหิตที่ต้องถ่ายให้
 ผู้ป่วยนั้นจะต้องเป็นกลุ่มเลือดเดียวกัน ความตั้งใจในการบริจาคน้ำโลหิตเป็นสิ่งที่ดีงาม วัตถุประสงค์
 และเป้าหมายที่ดีงามเหล่านี้ล้วนกระทำไปเพื่อสุขภาพ³

ษัยคุ มุหัมมัด อับดุลลอฮ์ อัล-คอฎิบ ให้การพิตว่า กระบวนการถ่ายโลหิตเป็น
 ส่วนหนึ่งของปัจจัยที่สำคัญอย่างยิ่งที่สามารถช่วยชีวิตของเหยื่อผู้บาดเจ็บและอื่น ๆ ซึ่งเป็นเหตุทำ
 ให้สูญเสียโลหิต การช่วยเหลือชีวิตของเหยื่อที่ตกอยู่ในสภาพดังกล่าวนี้ จะไม่สามารถกระทำ
 ได้ เว้นแต่ใช้กระบวนการถ่ายโลหิตผู้ร่างกายของเหยื่อผู้เคราะห์ร้ายผู้นั้น เพื่อทดแทนโลหิตที่สูญเสีย
 ไป สภาพดังกล่าวนี้ แท้จริงแล้วได้เข้าอยู่ในขอบข่ายภาวะแห่งความคับขัน ซึ่งเป็นสาเหตุของการ
 อนุมติให้สามารถทำการรักษาด้วยสิ่งที่หะรอมได้ ทั้งนี้เพื่อรักษาชีวิต⁴

อาลี ญุมอะฮ์ มุฟตีแห่งประเทศอียิปต์ได้ ได้กล่าวว่า หุคมของการบริจาคน้ำโลหิต ว่า
 โลหิตเป็นสิ่งที่แยกออกจากร่างกาย (المفصل) ดังนั้น โลหิตจึงคล้ายกับน้ำตา น้ำมูก น้ำปัสสาวะ หรือ
 เหงื่อ ซึ่งมีลักษณะที่เป็นของเหลว ซึ่งสิ่งต่างๆ เหล่านี้ได้ถูกรวมเข้าไปอยู่ในสิ่งที่ถูกเรียกว่า
 “المفصل” (สิ่งที่แยกออกจากร่างกาย) ดังนั้น คำว่า “المفصل” คือ สิ่งที่มีมันถูกนำออกมาจากร่างกาย
 แล้ว จึงไม่มีผลร้ายต่อร่างกายมากนัก และยิ่งไปกว่านั้น บางครั้งการไม่นำมันออกมาจากร่างกายบ้าง
 อาจนำไปสู่อันตรายต่อชีวิตก็เป็นได้ และบางสิ่งที่ถูกนำออกมาจากร่างกายนั้น บางครั้งก็อาจจะ
 เป็นประโยชน์กับร่างกาย

ดังนั้น การบริจาคน้ำโลหิตเมื่อพิจารณาแล้ว จึงถือว่าเป็นสิ่งที่อนุญาต ดังนั้น โลหิต
 นั้นเป็นที่ยอมรับให้บริจาคน้ำโลหิตได้ เนื่องจากอยู่ในสภาพที่เรียกว่า “المفصل” ซึ่งร่างกายสามารถสร้าง
 ขึ้นมาทดแทนใหม่ได้ โดยเงื่อนไขการบริจาคน้ำโลหิต คือ

1. ต้องมีความจำเป็นอย่างยิ่งขณะทำการบริจาคน้ำโลหิต เช่น มีบุคคลบางส่วน
 มีความต้องการปริมาณเลือดอย่างยิ่งขาด เพื่อกอบกู้ชีวิตของพวกเขาจากความเสียหายและความตาย
 เช่น เกิดอุบัติเหตุหรือเพื่อการผ่าตัด

³ Muhammad Mutawalli al-Sha'rawi, al-Fatawa, Dar al-'Awdah, Bayrut: 1989, juz. 1, hlm. 47.

⁴ Muhammad Abdulllah al-Kitab, Fatawa Hawla al-Din Wa al-Dunya Fi Qadaya al-Muslim al-Mu'asir. Dar al-Tawzi' Wa al-Nashri al-Islamiyyah, 1409H/1909, juz. 2, hlm. 151.

2. การบริจาคเลือดต้องมีประโยชน์ที่แน่ชัดตามที่ชนะของแพทย์และต้องไม่เกิดโทษแก่ผู้บริจาค

3. การบริจาคต้องไม่ทำให้เกิดโทษต่อผู้บริจาค ไม่ว่าจะเกิดโทษต่อร่างกายโดยรวมหรือบางส่วนก็ตาม หรือต้องไม่ทำให้ลดหย่อนสมรรถภาพในการดำเนินชีวิตทั้งด้านวัตถุและจิตใจ หรือต้องไม่มีผลกระทบในเชิงลบต่อผู้บริจาคทั้งในปัจจุบันและอนาคตด้วยการยืนยันที่แน่นอนทางการแพทย์

2. ทศนคติการบริจาคโลหิตของมุสลิม

2.1 มุสลิมส่วนใหญ่ ร้อยละ 35.8 เห็นว่าการบริจาคโลหิตว่าเป็นสิ่งที่ควรกระทำเพื่อช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ จะเห็นได้ว่า การทำดีต่อผู้อื่น โดยเฉพาะในยามที่ผู้อื่นอยู่ในภาวะลำบากทุกข์ทรมานจากอาการเจ็บปวดเป็นสิ่งที่มุสลิมควรทำอย่างยิ่งอันเป็นหน้าที่ของมนุษย์ผู้ที่ได้ตำแหน่งจากอัลลอฮ์ ﷻ ในฐานะที่เป็นเคาะลีฟะฮ์บนหน้าแผ่นดิน แล้วยังเป็นที่ต้องห้ามของมุสลิมที่จะทำลายชีวิต ทรัพย์สิน และเกียรติศักดิ์ศรีของมุสลิมด้วยกัน

ดังหะดีษที่ท่านเราะสูล ﷺ ได้ว่ากันว่า

((المسلم على المسلم حرام دمه وماله وعرضه⁶))

(Muslim, 2001: 2564)

ความว่า “ไม่เป็นการอนุมัติให้มุสลิมทำลายชีวิต

ทรัพย์สิน และเกียรติศักดิ์ศรีของมุสลิมด้วยกัน”

(Muslim, 2001: 2564)

หากคำนึงถึงคุณค่าอันยิ่งใหญ่ที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้ทรงมอบให้แก่มนุษย์ ก็จะสามารถเห็นว่า พระองค์ได้ทรงปกป้องพวกเขาด้วยสายโซ่ที่มั่นคง ทรงพลัง และมีความสามารถในการป้องกันโองการจากอัลกุรอานและหะดีษของท่านเราะสูล ﷺ ได้ระบุไว้อย่างชัดเจนว่า การทำลายศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ย่อมนำมาซึ่งการทำลายสังคมโดยรวม

⁵ Kitab Kalm al- tib Fatawa Ashri'yah เล่ม 2 : 298

⁶ Muslim, *Sahih*, Kitab 45, bab 10, Hadith no: 2564.

ดั่งคำตรัสของอัลลอฮ์ ﷻ ว่า

﴿ مِنْ أَجْلِ ذَلِكَ كَتَبْنَا عَلَىٰ بَنِي إِسْرَائِيلَ أَنَّهُ مَن قَتَلَ نَفْسًا بِغَيْرِ نَفْسٍ
أَوْ فَسَادٍ فِي الْأَرْضِ فَكَأَنَّمَا قَتَلَ النَّاسَ جَمِيعًا وَمَنْ أَحْيَاهَا فَكَأَنَّمَا أَحْيَى النَّاسَ
جَمِيعًا وَلَقَدْ جَاءَتْهُمْ رُسُلُنَا بِالْبَيِّنَاتِ ثُمَّ إِنَّ كَثِيرًا مِّنْهُمْ لَمُتْرُونَ
فِي الْأَرْضِ لَمُسْرِفُونَ ﴾

(المائدة: 32)

ความว่า “เนื่องจากเหตุนี้แหละเราจึงได้บัญญัติแก่วงศ์วานอิสราเอล
ว่า แท้จริงผู้ใดฆ่าชีวิตหนึ่งโดยมิใช่เป็นการชดเชยอีกชีวิตหนึ่งหรือ
มิใช่เนื่องจากการบ่อนทำลายในแผ่นดินแล้วก็ประหนึ่งว่าเขาได้ฆ่า
มนุษย์ทั้งมวล และผู้ใดที่ไว้ชีวิตหนึ่งประหนึ่งว่าเขาได้ไว้ชีวิตมนุษย์
ทั้งมวลและแท้จริงนั้นบรรดาเราะสูลของเราได้นำหลักฐานต่าง ๆ อัน
ชัดเจนมายังพวกเขาแล้วแล้ว ได้มีจำนวนมากมายในหมู่พวกเขาเป็น
ผู้ฟุ่มเฟือยในแผ่นดิน”

(อัลมาอิดะฮ์ :32)

2.2 มุสลิมส่วนใหญ่ ร้อยละ 39.0 เห็นว่าการบริจาคนิโคตและรับนิโคตว่าเป็นสิ่ง
ที่ถือปฏิบัติได้โดยไม่มีข้อยกเว้น จะเห็นได้ว่า ศาสนาอิสลามเป็นศาสนาแห่งความสันติที่ปกป้องสิ่ง
ที่จำเป็นของมนุษย์ด้วยกันไว้ซึ่ง 5 ประการ นั่นคือ ศาสนา ชีวิต สติปัญญา วงศ์ตระกูล และ
ทรัพย์สิน โดยมุสลิมจำเป็นต้องป้องกันตัวเองและผู้อื่นจากความหายนะ และหลีกเลี่ยงจากการฆ่าตัว
ตายหรือนองเลือด ดังนั้นมุสลิมต้องทำให้ตนเองและผู้อื่นให้หลุดพ้นจากการโยนตัวเองสู่ความพัง
พินาศหรือความตาย

ดั่งคำตรัสของอัลลอฮ์ ﷻ ว่า

﴿ وَلَا تُلْقُوا بِأَيْدِيكُمْ إِلَى التَّهْلُكَةِ ﴾

(البقرة : 195)

ความว่า “และจงอย่าโยนตัวของพวกเจ้า
สู่ความพินาศ”

(อัลบะเกาะเราะฮ์:195)

และท่านเราะสูล ﷺ ยังได้กล่าวถึงการศรัทธาที่สมบูรณ์ คือการปรารถนาดีต่อผู้อื่น โดยมีรายงานหะดีษซึ่งบันทึกโดยท่านอิมามมุสลิม จากท่านอนัส บิน มาลิก ﷺ เล่าว่า

ท่านมุฮัมมัด ﷺ ได้ว่ากันว่า

((لَا يُؤْمِنُ أَحَدُكُمْ حَتَّىٰ يُحِبَّ لِأَخِيهِ مَا يُحِبُّ لِنَفْسِهِ))

(مسلم, 2001: 45)

ความว่า “คนหนึ่งคนใดในหมู่พวกท่านจะยังไม่มีศรัทธาอย่างแท้จริง จนกว่าเขาจะปรารถนาให้พี่น้องของเขาได้รับในสิ่งที่เขาปรารถนาจะให้ตนเองได้รับ”

(Muslim, 2001: 45)

การบริจาคโลหิตเป็นการช่วยเหลือมนุษย์ให้หลุดพ้นความทรมานจากอาการเจ็บปวด ซึ่งเป็นรูปแบบการทำดี(อิหฺซาน) ที่ควรช่วยเหลือระหว่างมุสลิมด้วยกันและเพื่อนมนุษย์โดยไม่แบ่งแยกศาสนา トラบใดที่ผู้ยื่น ไม่ใช่คู่สงคราม

ดังคำตรัสของอัลลอฮ์ ﷻ ว่า

﴿ لَا يَنْهَاكُمُ اللَّهُ عَنِ الدِّينِ لَمْ يُقَاتِلُوكُمْ فِي الدِّينِ وَلَمْ يُخْرِجُوكُم مِّن دِيَارِكُمْ أَن تَبَرُّوهُمْ وَتُقْسِطُوا إِلَيْهِمْ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُقْسِطِينَ ﴾

(المتحنة : 8)

ความว่า “อัลลอฮ์ ﷻ มิได้ทรงห้ามพวกเจ้าเกี่ยวกับบรรดาผู้ที่มิได้ต่อต้านพวกเจ้าในเรื่องศาสนาและพวกเจ้ามิได้ขับไล่พวกเจ้าออกจากบ้านเรือนของพวกเจ้าในการที่พวกเจ้าจะทำความดีแก่พวกเขาและให้ความยุติธรรมแก่พวกเขา แท้จริงพระองค์ ทรงรักผู้มีความยุติธรรม”

(อัลมูมตะหินะฮฺ:8)

และหะดีษท่านเราะสูล ﷺ ได้ห้ามการทำลายชีวิต ทรัพย์สิน เกียรติศักดิ์ศรีของ
มุสลิม

ท่านเราะสูล ﷺ ได้ว่ากันว่า

((المسلم على المسلم حرام دمه وماله وعرضه⁷))

(Muslim, 2001: 2564)

ความว่า “ไม่เป็นการอนุมัติให้มุสลิมทำลายชีวิต
ทรัพย์สิน และเกียรติศักดิ์ศรีของมุสลิมด้วยกัน”

(Muslim, 2001: 2564)

และอิบนุ เราะอูบ กล่าวไว้ว่า “สมควรอย่างยิ่งที่ผู้ศรัทธาจะแสดงความเสียใจที่
เขาได้พลาดโอกาสทำความดีในเรื่องศาสนา ด้วยเหตุนี้ ผู้ศรัทธาจึงถูกตั้งใช้ให้มองผู้ที่เหนือกว่า
เขาในเรื่องศาสนา และแข่งขันกันในการแสวงหาความดีทางศาสนาด้วยความอดสาหะและ
พยายาม” (อะมีน บิน อับดุลลอฮ์ อัช-ชะกอวีย์, 2012 : 11)

คิงที่อัลลอฮ์ ﷻ ผู้ทรงสูงส่งได้ตรัสว่า:

﴿ وَفِي ذَلِكَ فَلْيَتَنَافَسِ الْمُتَنَافِسُونَ ﴾

(المطففين: 26)

ความว่า “และในการนี้บรรดาผู้แข่งขัน จงแข่งขันกันเถิด”

(อัลมูฏ็อฟฟีน: 26)

2.3 มุสลิมส่วนใหญ่ ร้อยละ 39.8 เห็นว่าผู้นำศาสนาไม่มีการอบรมและถือปฏิบัติ
เป็นแบบอย่างในการบริจาคโลหิตจึงเป็นผลทำให้มุสลิมมองว่าเป็นสิ่งที่กระทำไม่ได้ จะเห็นได้ว่า
ท่านเราะสูล ﷺ เป็นผู้นำที่ของมนุษยชาติที่ตั้งอยู่บนจรรยาบรรณที่ดีงาม ซึ่งท่านมิได้แค่พูดให้คน
อื่นคล้อยตามแต่ท่านได้ลงมือปฏิบัติให้เห็นเป็นรูปธรรม ดังนั้นผู้ที่ผู้นำควรเป็นแบบอย่างให้กับ
ประชาชน

⁷ Muslim, *Sahih*, Kitab 45, bab 10, Hadith no: 2564.

ดั่งคำตรัสของอัลลอฮ์ ﷻ ที่ว่า

﴿وَإِخْفِضْ جَنَاحَكَ لِمَنِ اتَّبَعَكَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ﴾

(الشعراء : 215)

ความว่า “และจงลดปีกของเจ้าแก่บรรดาผู้ศรัทธา
ที่ปฏิบัติตามเจ้า”

(อิซหุอะรออู: 215)

และเป็นภาระหน้าที่ (อามานะฮฺ) ของผู้นำ คือ การสั่งใช้ในสิ่งที่ดี และละเว้นสิ่งไม่ดีและหน้าที่ของผู้ได้บังคับบัญชา คือ การภักดีต่ออัลลอฮ์ ﷻ เราะฮะตุล และผู้นำ

ดั่งคำตรัสของอัลลอฮ์ ﷻ ที่ว่า

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ
فَإِنْ تَنَازَعْتُمْ فِي شَيْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى اللَّهِ وَالرَّسُولِ إِنْ كُنْتُمْ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ
الْآخِرِ ذَلِكَ خَيْرٌ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلًا﴾

(النساء : 59)

ความว่า “ผู้ศรัทธาทั้งหลาย ! จงเชื่อฟังอัลลอฮ์ ﷻ และ
เชื่อฟังเราะฮะตุล ﷻ เถิดและผู้ปกครองในหมู่พวกเจ้าด้วย
แต่ถ้าพวกเจ้าขัดแย้งกันในเรื่องใดก็จงนำสิ่งนั้นกลับไปยัง
อัลลอฮ์ ﷻ และเราะฮะตุล ﷻ หากพวกเจ้าศรัทธาต่อพระองค์
และวันปรโลก นั้นแหละเป็นสิ่งที่ดียิ่งและการกลับไป
ที่สวดยิ่ง ”

(อัลนิซาอู : 59)

3. เปรียบเทียบทัศนคติการบริจาคโลหิตของมุสลิม

ผลการศึกษา เพื่อเปรียบเทียบทัศนคติการบริจาคโลหิตของมุสลิม โดยจำแนกจำแนกตามเพศอายุ สถานภาพ โรคประจำตัว สถานะทางสังคม ระดับการศึกษาสามัญสูงสุด ระดับการศึกษาศาสนาสูงสุด ชุมชนที่อยู่อาศัย ลักษณะชุมชนที่อยู่อาศัย อาชีพ รายได้ ระดับความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริจาคโลหิต พบว่า

1. มุสลิมทั้งชายและหญิง อายุ สถานภาพ โรคประจำตัว สถานะทางสังคม

จบการศึกษาสามัญ ลักษณะชุมชนที่อยู่อาศัยและรายได้ของครอบครัวต่างกัน มีทัศนคติไม่แตกต่างกัน โดยมีความเข้าใจว่าการบริจาคโลหิตเป็นสิ่งที่ทำได้โดยไม่ขัดกับหลักการอิสลาม

2. มุสลิมที่มีชุมชนที่อยู่อาศัย ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริจาคโลหิต

จบการศึกษาศาสนา และอาชีพต่างกัน มีทัศนคติการบริจาคโลหิตแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 และ 0.01 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาทัศนคติการบริจาคโลหิต จำแนกตามชุมชนที่อยู่อาศัย พบว่ามุสลิมที่อาศัยในชุมชนอานาเรฐ ชุมชนจะบังติกอ หมู่บ้านตันหยงลูโล๊ะ หมู่บ้านบาราโหม หมู่บ้านปะกาสะรัง หมู่บ้านรูสะมิแล หมู่บ้านบาราเฮาะ หมู่บ้านปยุค มีทัศนคติเห็นด้วย ส่วนมุสลิมที่อาศัยอยู่ในชุมชนชุมชนสะบารัง หมู่บ้านบานา หมู่บ้านคลองมานิง หมู่บ้านกะมียอ หมู่บ้านตะลุโบะ มีทัศนคติไม่แน่ใจ จากสาเหตุของการมีทัศนคติไม่แน่ใจ ของมุสลิมในชุมชนดังกล่าว ผลการศึกษาพบว่า มุสลิมในชุมชนหรือหมู่บ้านดังกล่าวนี้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริจาคโลหิตในระดับต่ำและปานกลาง จึงส่งผลให้มุสลิมในชุมชนและหมู่บ้านดังกล่าวมีทัศนคติไม่แน่ใจตามไปด้วย และเมื่อพิจารณาทัศนคติการบริจาคโลหิต จำแนกตามระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริจาคโลหิต พบว่า มุสลิมที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริจาคโลหิตอยู่ในระดับต่ำและปานกลางมีทัศนคติไม่แน่ใจ ส่วนมุสลิมที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริจาคโลหิตอยู่ในระดับสูงมีทัศนคติเห็นด้วย จะเห็นได้ว่าการมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริจาคโลหิตเป็นเหตุผลสำคัญของมุสลิมในการที่จะนำไปสู่การมีทัศนคติที่ดีและมีความร่วมมือในการบริจาคโลหิตมากขึ้น และเมื่อพิจารณาทัศนคติการบริจาคโลหิตจำแนกตามระดับการศึกษาด้านศาสนา พบว่ามุสลิมที่ไม่ได้เรียนหนังสือด้านศาสนา จบการศึกษาระดับประถมศึกษา (ชั้น 1-4) มัธยมศึกษา (ชั้น 5-7) ปริญญาตรีขึ้นไป มีทัศนคติเห็นด้วย ทั้งนี้จากการศึกษาพบว่าหมู่บ้านดังกล่าวมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริจาคโลหิตในระดับสูง จึงส่งผลทำให้บุคคลดังกล่าวนี้มีทัศนคติเห็นด้วยในการบริจาคโลหิต ส่วนมุสลิมที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา (ชั้น 8-10) มีทัศนคติไม่แน่ใจ ทั้งนี้จากสาเหตุของการมีทัศนคติไม่แน่ใจของมุสลิมที่จบการศึกษาในระดับดังกล่าว ผลการศึกษาพบว่ามุสลิมที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา (ชั้น 8-10) นั้นมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริจาค

โลหิตในระดับต่ำและปานกลาง จึงส่งผลให้บุคคลเหล่านี้มีทัศนคติไม่แน่ใจประกอบกับมุสลิมกลุ่มนี้ได้รับความรู้ที่ตกทอดจากการสอนที่ใช้หลักสูตรเก่าที่ไม่อนุญาตให้มีการบริจาควโลหิต ผลการวิจัยดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าระดับการศึกษาด้านศาสนามีได้เป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงการมีทัศนคติที่ดีเกี่ยวกับการบริจาควโลหิตอย่างชัดเจนและหันมาบริจาควโลหิตได้หากแต่ขึ้นอยู่กับความรู้ความเข้าใจในหลักการอิสลามเกี่ยวกับการบริจาควโลหิตอย่างถูกต้องที่อาจจะนำไปสู่การปรับเปลี่ยนทัศนคติที่ดีต่อการบริจาควโลหิตที่สะท้อนให้เกิดความร่วมมือในการบริจาควโลหิตที่ครอบคลุมทุกระดับการศึกษาได้ และเมื่อพิจารณาทัศนคติการบริจาควโลหิตจำแนกตามอาชีพ พบว่ามุสลิมที่ประกอบอาชีพแม่บ้าน รับจ้าง เกษตรกรรม ค้าขาย ข้าราชการ นักเรียนหรือนักศึกษา มีทัศนคติเห็นด้วย ส่วนมุสลิมที่ประกอบอาชีพรัฐวิสาหกิจ มีทัศนคติไม่แน่ใจ ผลการวิจัยดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าอาชีพเป็นส่วนหนึ่งของตัวชี้วัดของมุสลิมเกี่ยวกับทัศนคติการบริจาควโลหิต ทั้งนี้ จากสาเหตุของการมีทัศนคติไม่แน่ใจของมุสลิมที่ประกอบอาชีพรัฐวิสาหกิจนั้น ผลการศึกษา พบว่า มุสลิมที่ประกอบอาชีพรัฐวิสาหกิจมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริจาควโลหิตในระดับต่ำและปานกลาง จึงส่งผลให้มีทัศนคติการบริจาควโลหิตในระดับไม่แน่ใจ

4. ความคิดเห็นของมุสลิมเกี่ยวกับการบริจาควโลหิตของมุสลิมจากคำถามปลายเปิด

4.1 การแสดงความคิดเห็นของมุสลิมเกี่ยวกับคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด จะมีการจัดอบรมเรื่องการบริจาควโลหิตเพื่อให้มุสลิมตระหนักถึงคุณค่าและหันมาบริจาควโลหิตมากขึ้นพบว่า มุสลิมส่วนใหญ่เห็นด้วย ร้อยละ 92.5 โดยให้เหตุผลว่า การอบรมเป็นการสร้างความเข้าใจตรงกัน โดยเฉพาะมุสลิมบางกลุ่มมองว่าการบริจาควโลหิตเป็นสิ่งที่ผิดหลักการกับบทบัญญัติอิสลาม ดังนั้นเพื่อตระหนักถึงความสำคัญในการบริจาควโลหิต จึงควรหันมาร่วมมือกันระหว่างคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด และมุสลิมในชุมชนให้มีการจัดอบรมเรื่องความรู้ความเข้าใจในการบริจาควโลหิต อีกทั้งต้องเป็นการประสานความร่วมมือของผู้นำชุมชนในการเป็นแบบอย่างที่ดีในการบริจาควโลหิต

ดังคำตรัสของอัลลอฮ์ ﷻ ในเรื่องการปรึกษาหารือกัน ว่า

﴿ وَأْمُرْهُمْ شُورَىٰ بَيْنَهُمْ ﴾

(الشورى : 38)

ความว่า “ และกิจการของพวกเขามีการ
ปรึกษาหารือกันระหว่างพวกเขา”

(อิซซุรอ:38)

ท่านเราะสูล ﷺ ทรงเป็นแบบอย่างของการปรึกษาหารือซึ่งอัครสาวกของท่าน
ออกมายอมรับ เช่น อับดูรอฮ์มานเราะสูล ﷺ กล่าวไว้

((لم يكن أحد أكثر مشورة لأصحابه من رسول الله صلى الله عليه وسلم))

ความว่า “ไม่มีใครที่จะปรึกษาหารือกับสาวกของเขามากกว่าท่าน
เราะสูล ﷺ ”

(มุสนัด อะหมัด 4/328)

4.2 การแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับอิสลามส่งเสริมให้มุสลิมร่วมมือกันเพื่อมา
บริจาคโลหิตที่โรงพยาบาลเพื่อช่วยเหลือผู้บาดเจ็บในฐานะเพื่อนมนุษย์ พบว่า มุสลิมส่วนใหญ่
เห็นด้วย ร้อยละ 86.0 โดยให้เหตุผลว่า เป็นการลดการเสียชีวิตของผู้บาดเจ็บให้มีชีวิตรอดมากขึ้นได้
และการบริจาคโลหิตเป็นการทำทานที่ประเสริฐยิ่งที่สามารถช่วยชีวิตเพื่อนมนุษย์ทำให้ผู้บริจาค
รู้สึกภาคภูมิใจและสามารถสร้างความรักระหว่างเพื่อนมนุษย์ด้วยกันได้

ดังคำตรัสของอัลลอฮ์ ﷻ ในการร่วมมือกันว่า

﴿واعتصموا بحبلِ الله جميعاً﴾

(آل عمران: 103)

ความว่า “และพวกเจ้าจงยึดสายเชือก
ของอัลลอฮ์โดยพร้อมเพรียง”

(อาลิอิมรอน : 103)

และอัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า

﴿وَالْعَصْرِ (1) إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ (2) إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَتَوَّصُوا بِالحَقِّ وَتَوَّصُوا بِالصَّبْرِ (3)﴾

(العصر : 1-3)

ความว่า “ขอสาบานด้วยกาลเวลา (1) แท้จริงมนุษย์
นั้นอยู่ในการขาดทุน (2) นอกจากบรรดาผู้ศรัทธาและ
กระทำความดีทั้งหลาย และตักเตือนกันและกันในสิ่ง
ที่เป็นสัจธรรม และตักเตือนกันและกันให้มีความอดทน”
(อัลอัสร : 1-3)

4.3 การแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับผลดีและผลเสียของการบริจาคโลหิต พบว่า
มุสลิมส่วนใหญ่เห็นด้วย ร้อยละ 95.2 กับผลดีของการบริจาคโลหิต โดยให้เหตุผลว่า การบริจาค
โลหิตเป็นการช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ด้วยกันให้รอดพ้นจากการเสียชีวิตด้วยการถ่ายโลหิตออกจาก
ร่างกายทำให้ร่างกายสามารถสร้างเม็ดโลหิตใหม่ ร่างกายแข็งแรง สร้างภูมิคุ้มกัน และอีกทั้งเป็น
การตรวจสอบสุขภาพได้อีกทางหนึ่งที่มีผลดีทั้งตัวผู้ให้และผู้รับ กล่าวคือ ผู้ให้บริจาคทำให้ร่างกาย
แข็งแรงส่วนผู้รับบริจาคทำให้มีชีวิตรอด

ดังวณะของท่านเราะฮ์ฎูล ﷺ ว่า

((أَيْدِ الْعُلْيَا خَيْرٌ مِنْ أَيْدِ السُّفْلَى⁸))

(البخاري، 2000 : 1427)

ความว่า “มือบนย่อมดีกว่ามือล่าง”

(al-Bukhariy, 2000: 1427)

⁸ บันทึกโดยเศาะหิหอัลบุคอรีฮ์ :1427 และเศาะหิหมุสลิม : 2432

และบรรดาผู้ศรัทธาและช่วยเหลือกันในหนทางที่ถูกต้องเพื่อให้พี่น้องพ้นจากทุกข์
ทรมานเป็นสิ่งที่มนุษย์จักต้องกระทำเป็นอย่างยิ่ง

ท่านเราะฮ์ฎูล رضي الله عنه ได้วางนะว่า

((مَثَلُ الْمُؤْمِنِينَ فِي تَوَادُّهِمْ وَتَرَاحُمِهِمْ وَتَعَاطُفِهِمْ مَثَلُ الْجَسَدِ))

(البخاري، 2000 : 5665)

ความว่า “อุปมาบรรดาผู้ศรัทธาในความรักของพวกเขา
ความเมตตาของพวกเขาและความเอื้ออาทรที่มีต่อกัน
ของพวกเขา นั้นเปรียบได้กับร่างกายเดียวกัน”

(al-Bukhariy , 2000 : 5664)

4.4 การแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางในการกระตุ้นเพื่อให้มุสลิมบริจาค
โลหิตมากขึ้นพบว่า มุสลิมส่วนใหญ่เห็นด้วยในการกระตุ้นเพื่อให้มุสลิมหันมาบริจาคโลหิตมากขึ้น
โดยให้แนวทางว่า ควรสร้างความรู้ความเข้าใจในการบริจาคโลหิตด้วยการเชิญวิทยากร กรรมการ
อิสลามประจำจังหวัด มาให้ความรู้ด้วยการใช้ภาษาที่มุสลิมเข้าใจง่ายเพื่อมาแลกเปลี่ยนพูดคุย
ตลอดจนรับทราบปัญหาที่จะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาดูด้วยกับการเปลี่ยนทัศนคติในการบริจาคโลหิต
ประกอบด้วยให้ข้อมูลที่จริงและตรงรณรงค์ให้ทุกคนหันมาใส่ใจเพื่อนมนุษย์ด้วยกันมากขึ้นและ
พยายามมุ่งเน้นการให้ความรู้ในระดับผู้นำชุมชนเป็นอันดับแรก เช่น อิหม่าม กรรมการมัสยิด
ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน นายกองค้การบริหารส่วนตำบล นายกองค้การบริหารส่วนจังหวัด และเพื่อเป็น
การกระตุ้นให้มุสลิมบริจาคโลหิตมากขึ้นและควรมีการติดป้ายประกาศตามโรงพยาบาล โรงเรียน
มัสยิด และรวมไปถึงศูนย์ราชการต่างๆ เพื่อรณรงค์ให้มีการบริจาคโลหิตมากขึ้น

5.3 ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ผลการวิจัยพบว่ามุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดปัตตานี ส่วนมากมีทัศนคติการบริจาคโลหิต เห็นด้วย เมื่อสังเกตพฤติกรรมในการบริจาคโลหิตตามโรงพยาบาล จังหวัดปัตตานี ปรากฏว่ามีจำนวนน้อยมาก ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะว่า ควรเพิ่มพูนความรู้ด้านทบบัญญัติอิสลามและความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการบริจาคโลหิต โดยเชิญผู้นำศาสนาบรรยายเกี่ยวกับการบริจาคโลหิตให้มุสลิมในแต่ละชุมชน พร้อมทั้งรณรงค์โดยใช้สื่ออิสลามให้มากขึ้น และควรเพิ่มเนื้อหาเรื่องการบริจาคโลหิตเข้าไปในหลักสูตรการศึกษาด้านศาสนาในระดับมัธยมศึกษา (ชั้น 8-10) เพื่อให้มีความรู้และสามารถปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง อีกทั้งทางรัฐบาลควรมีวิธีการในการสร้างแรงจูงใจเพื่อให้มุสลิมเห็นความสำคัญในการบริจาคโลหิต โดยกำหนดกรอบการดำเนินงานไปยังผู้นำท้องถิ่นแต่ละชุมชนหรือหมู่บ้านเพื่อเป็นต้นแบบที่ดีให้กับมุสลิมในการบริจาคโลหิตให้มากขึ้น

จากผลการวิจัยในแบบสอบถามปลายเปิด พบว่า มุสลิมเห็นด้วยกับการบริจาคโลหิตที่โรงพยาบาล เพื่อช่วยเหลือผู้บาดเจ็บ อีกทั้งเป็นลดการเสียชีวิตของผู้บาดเจ็บให้มีชีวิตรอดมากขึ้นได้ ดังนั้น โรงพยาบาลควรมีสื่อประชาสัมพันธ์เพื่อให้มุสลิมหันมาร่วมมือกันในการบริจาคโลหิตมากขึ้นที่สอดคล้องกับหลักการอิสลาม

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

2.1 ควรศึกษาวิจัยในหัวข้อ “ทัศนคติการบริจาคโลหิตของมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้” เพื่อศึกษาทัศนคติการบริจาคโลหิตของมุสลิมในระดับจังหวัด

2.2 ควรศึกษาวิจัยในหัวข้อ “พฤติกรรมการบริจาคโลหิตของมุสลิม” เพื่อศึกษาการปฏิบัติของมุสลิมเกี่ยวกับการบริจาคโลหิตของมุสลิมที่สอดคล้องกับหลักการอิสลาม

2.3 ควรศึกษาวิจัยในหัวข้อ “ปัจจัยด้านรายได้และระดับการศึกษาที่มีอิทธิพลต่อทัศนคติการบริจาคโลหิตของมุสลิมในอำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี” เพื่อศึกษาปัจจัยด้านรายได้และระดับการศึกษาที่มีอิทธิพลต่อทัศนคติการบริจาคโลหิตของมุสลิมในอำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี

2.4 ควรศึกษาวิจัยในหัวข้อ “ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อทัศนคติการบริจาคโลหิตของมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้” เพื่อศึกษาปัจจัยต่างๆที่มีอิทธิพลต่อทัศนคติการบริจาคโลหิตของมุสลิมในระดับจังหวัด